

33

Business Management

व्यवसाय व्यवस्थापन

330/DHA/KAL

* 0 0 1 - 0 0 8 1 9 7 *

Acc. No.:SR-8197

डॉ. सुरेश ढमढेरे
डॉ. संभाजी काळे
डॉ. अजयकुमार पालवे
डॉ. सविता सावंत

व्यवसाय व्यवस्थापन (सेमिस्टर ५)

डॉ. सुरेश धमढेरे, डॉ. संभाजी काळे, डॉ. अजयकुमार पालवे, डॉ. सविता सावंत

Vyavasay Vyavasthapan

Dr. Suresh Dhamdhere, Dr. Sambhaji Kale, Dr. Ajaykumar Palawe,

Dr. Savita Sawant

पहिली आवृत्ती : २०२२

ISBN 978-93-91948-03-0

© डायमंड पब्लिकेशन्स

मुखपृष्ठ

शाम भालेकर

अक्षरजुळणी

संध्या कामत, पुणे

मुद्रक

गुरुराज प्रिंटर्स, पुणे

प्रकाशक

डायमंड पब्लिकेशन्स

२६४/३ शनिवार पेठ, ३०२ अनुग्रह अपार्टमेंट

ओंकारेश्वर मंदिराजवळ, पुणे-४११ ०३०

☎ ०२०-२४४५२३८७, २४४६६६४२

info@dpbooks.in

www.dpbooks.in

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी-
फोटोकॉपींग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या
आणि लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

अनुक्रम

प्रस्तावना	पाच
लेखक-परिचय	सहा
१. व्यवसाय व्यवस्थापन (Business Management)	१
२. व्यवसाय नियोजन आणि निर्णय प्रक्रिया (Business Planning and Decision Making)	२०
३. सरकारी / शासकीय योजना (Schemes of Government)	३८
४. कार्यशाळा - उद्योजकता विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम (Workshop)	६९
संदर्भसूची	७०

- १.१ प्रास्ताविक
- १.२ व्यवस्थापन अर्थ व व्याख्या
- १.३ व्यवस्थापनाचे स्वरूप आणि व्याप्ती
- १.४ व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये
- १.५ व्यवस्थापनाच्या अभ्यासाची गरज आणि महत्त्व
- १.६ व्यवस्थापन प्रक्रिया

१.१ प्रास्ताविक (Introduction)

मानवी संस्कृतीच्या उदयापासून व्यवस्थापन या संकल्पनेला महत्त्वाचे स्थान आहे. प्राचीनकाळी मानव रानटी अवस्थेत राहत होता त्यावेळी आपल्या समृद्ध जीवनासाठी तो व्यवस्थापन करत असे व आपल्या दैनंदिन गरजा पूर्ण करत असत. दैनंदिन गरजा पूर्ण करताना बहुतांशी वस्तू विनिमय पद्धतीचा वापर केला जात होता. रानटी अवस्थेत मानवाच्या गरजादेखील मर्यादित असल्यामुळे व्यवस्थापनाचे स्वरूप मर्यादित होते. काळाच्या ओघामध्ये मानवाने प्रगतीचा वेग वाढवला तसे व्यवस्थापनाचे स्वरूप विस्तृत झाले. इंग्लंडमधील औद्योगिक क्रांतीने तर व्यवस्थापन क्षेत्रात आमूलाग्र बदल झाले. सामाजिक व्यवस्थापनापेक्षा व्यावसायिक व्यवस्थापनाला अधिक महत्त्व प्राप्त झाले. प्रत्येक व्यावसायिक संस्था नफा दृष्टिकोन समोर ठेवून व्यवसायाचे व्यवस्थापन करू लागली. व्यवसाय संस्थेला अधिक नफा मिळवायचा असेल तर सुयोग्य व्यवस्थापन करून व्यवसाय नियोजन, मार्गदर्शन व नियंत्रण करणे व्यावसायिकाला आवश्यक वाटू लागले. यामधूनच व्यवस्थापन या संकल्पनेला अधिक बळकटी मिळाली. मानवी शरीरामध्ये मेंदू हा घटक जेवढा प्रभावी आहे